
Секція 7

СТРАТЕГІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЛІНГВІСТИКИ І ПРАВА

Л. І. БАЙДАК

Сумський національний аграрний університет

МІЖКУЛЬТУРНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Наука про навчання іноземним мовам завжди була відкрита до нових тенденцій. Вона легко трансформувалася, оскільки залежала безпосередньо від соціального замовлення. Методи, змінюючи один одного, завжди знаменували перехід до нових стереотипів задля досягнення результату, який би відповідав вимогам часу. Одним з найперспективніших з точки зору інноваційності змісту, характеру та параметрів є міжкультурний підхід до викладання іноземних мов. Поява такого підходу пов'язана зі змінами на геополітичній карті світу, які призвели до активних міграційних процесів, географічної мобільності, розповсюдження глобалізації на всі аспекти людського життя. Ці тенденції відводять особливу роль іноземній мові як засобу спілкування, розглядаючи її у нерозривній єдності з культурою.

Традиційне викладання іноземних мов у вищому навчальному закладі зосереджувалося в основному на читанні текстів за фахом, реалізуючи таким чином лише одну функцію мови – інформативну. Комунікативні ж можливості мови зводилися до пасивної здатності розуміння створених кимось текстів, а не продукування мови, унеможлиблюючи реальне спілкування. У сучасних умовах життя навчання іноземній мові як засобу спілкування не може обмежуватися лише прикладною та вузькоспеціалізованою метою навчити агрономів мові агрономічних текстів, ветеринарів – ветеринарних і т. п. Навчання іноземній мові має бути зорієнтованим на формування іншомовної комунікативної компетенції у плані розвитку особистісної та професійної соціалізації студентів у сучасному полікультурному просторі.

Іншомовна комунікативна компетенція передбачає здатність здійснювати іншомовне спілкування у певному соціокультурному контексті. «Предметом» формування такої компетенції стає випускник, готовий і здатний правильно розпочати та грамотно підтримати міжкультурний діалог з позицій власної національно-культурної

ідентичності. Такий учасник спілкування виступає медіатором міжкультурного діалогу, який володіє повним комплексом комунікативних, особистісних, метапредметних та національно-громадських інтенцій та умінь. Міжкультурна комунікація як процес стикування різних культур може викликати труднощі адекватного взаєморозуміння між учасниками такого спілкування. Вступаючи у контакт з іншою культурною ментальністю, національна культура реалізує суб'єктивну концептуальну картину світу у рамках своєї національної самосвідомості.

Національні культури народів надто різняться, тому неминучим є виникнення проблем у процесі їх взаємодії. Для мінімізації таких проблем варто, вивчаючи будь-яку іноземну мову, одночасно знайомитися з культурою народу, який є її носієм. Мова – хранитель культури, вона передає скарби національної культури від покоління до покоління. Пізнання світу іншої культури відбувається безпосередньо у процесі вивчення іноземної мови, оскільки сама мова – це лише засіб вираження людей, що нею говорять. Їхній спосіб життя і мислення, норми поведінки, матеріальний та духовний світи повинні стати невід'ємною частиною навчання іноземній мові. Основним завданням такого навчання є не лише якісна мовна підготовка, але й підготовка культурна, яка співвідносить культурну самосвідомість студентів з повагою до культурної самобутності людей, які говорять цією мовою. Ці два аспекти настільки органічно переплітаються, що без знання та розуміння культури, яку представляє та чи інша іноземна мова, неможливі повноцінні знання цієї мови.

Тож взаємозв'язок між навчанням іноземній мові та міжкультурною комунікацією є очевидним. Кожне практичне заняття – це перехрестя культур, це практика міжкультурної комунікації. Студенти повинні засвоїти норми мовленнєвої, соціальної та культурної поведінки співрозмовника, який є представником іншої культури. При цьому важливо особливу увагу приділяти не лише засвоєнню таких знань, але й їх практичному використанню у спілкуванні. Нехтування особливостями культури іншомовного співрозмовника призводить до труднощів у міжособистісному сприйнятті та ускладнює іншомовне спілкування.

Ефективне іншомовне спілкування студентів забезпечується певним рівнем спеціальних знань із міжкультурного сприйняття один одного. Перш за все, це передбачає володіння вербальними (мовленнєві норми, правила поведінки та етикету, характерні для певної культури та ситуацій іншомовного спілкування) та невербальними (жести, міміка тощо) соціокультурними знаннями. Формування умінь сприймати та розуміти партнера з іншомовного спілкування передбачає створення викладачем особливих умов, які б мотивували навчання. Успішному формуванню таких умов сприяє сукупність різноманітних факторів, а саме:

1) володіння викладачем не лише професійними знаннями, але й невербальними засобами спілкування для успішної організації процесу навчання;

2) використання мультимедійних засобів навчання, які впливають на перцептивний бік іншомовного спілкування, оскільки рівень емоційного впливу на студентів під час сприйняття ними відеоматеріалу, представленого в яскравій, виразній формі (гра акторів, їх міміка, жести, оточення, в кому відбувається дія) сприяє ефективному вивченню та подальшому переносі цих соціокультурних явищ у нову ситуацію;

3) виконання вправ, які мають проблемний характер: дискусії, рольові ігри, проектна робота, які мотивують студентів до спілкування в умовах штучного мовного середовища.

Таким чином, запровадження до практики викладання іноземних мов міжкультурного підходу є актуальним та має інноваційний характер. Саме такий підхід може сприяти пошуку ефективних шляхів викладання іноземної мови. Навчання іноземній мові як засобу комунікації між носіями різних культур повинно відбуватися одночасно з вивченням культурних особливостей народів.

В. А. ВАСИЛЕНКО

Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕРМІН ЯК НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНЕ ЯВИЩЕ

Український термін як національно-культурне явище і досі не став предметом спеціального наукового дослідження. Мовознавці здебільшого розглядають його як особливий знак серед лексем національної мови або використовують для ілюстрації теоретичних засад загального термінознавства. Через це особливу увагу звертають на семантику терміна і особливості прояву парадигматичних відношень (синонімічних, омонімічних, паронімічних і родо-видових) в термінологічній лексиці, а також на пошуки доказової бази, що підтверджувала б його тенденцію до однозначності. Чимало місця займає етимологія і словотвірна будова термінів, що належать до різноманітних терміносистем, а також історія формування найменувань спеціальних понять [1, с. 205-209].

Тематичні обрії українського термінознавства розширюють монографічні дослідження, в яких внутрішньомовні чинники розвитку терміносистем пов'язано із теорією мовного планування або проаналізовано роль і місце греко-латинських коренів у різноманітних терміносистемах чи розвиток термінології пов'язано з лінгвоцидом української мови в XX столітті [1, с. 203-205].